

**MUSEU D'HISTÒRIA
DE BARCELONA (MUHBA)**
Plaça del Rei, s/n.
08002 Barcelona
Tel.: 93 256 21 00
Fax: 93 315 09 57
museuhistoria@bcn.cat
www.museuhistoria.bcn.cat/quarhis

13
quarhis

QUADERNS D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

| BARKENO | BARCINO | BARCINONA |
| BARŠALŪNA | BARCELONA |

quarhis
ÈPOCA II · ANY 2017 · N.13 · ISSN 1699-793X
256 PÀGINES · BARCELONA

A
Pau Verrié
Alberto López Mullor
In Memoriam

Editor:
Museu d'Història de
Barcelona (MUHBA)
Institut de Cultura
Ajuntament de Barcelona

Director MUHBA:
Joan Roca i Albert

Direcció Quarhis:
Julia Beltrán de Heredia

Secretària de redacció:
Vanessa Triay

Consell de redacció:
Xavier Aquilué (MAC)
Julia Beltrán de
Heredia (MUHBA)
Josep Guitart (UAB)
Josep M. Gurt (UB)
Albert López (DiBa)
Magí Miret (GC)
Carme Miró (ICUB)
Miquel Molist (UAB)
Isabel Rodà (UAB)

Avaluadors externs:
Luis Caballero Zoreda
Carmen Fernández Ochoa
Sauro Gelichi
Jean Guyon
Simon Keay
Bernat Martí
Lucy Vallauri
Desiderio Vaquerizo
Giuliano Volpe

**Altres avaluadors
2012-2017:**
Carmen Aranegui Gascó
José Beltrán Fortes
Gian Pietro Brogiolo
Francesc Burjachs
Claudio Capelli
Carlo Ebanista
Albert García Espuche
Carmen Guiral Pelegrín
Sonia Gutiérrez Lloret

Alberto León Muñoz
Assumpció Malgosa
i Morera
Pedro Mateos Cruz
Josep Maria Nolla Brufau
Lauro Olmo Enciso
Josep Maria Palet Martínez
Antonio Pizzo
Juan Antonio Quirós
Castillo
Santiago Riera Mora
Jacques Thiriot
Josep Maria Vila
Carabassa

Control gràfic:
Emili Revilla

Disseny gràfic:
PFP
(Quim Pintó,
Montse Fabregat)

Realització:
Edicions Hipòtesi, SL

Impressió:
Índice Arts Gràfiques, SL

Imatges de la coberta:
Battista Agnese, 1544.
Biblioteca Nacional de
España, Fondo Res. 176
(4-5).

Imatges contracoberta:
Emili Revilla

ISSN
1699-793X

Dipòsit legal
B-9715-2005

© dels textos els autors
© de l'edició

**Museu d'Història
de Barcelona**
Institut de Cultura,
Ajuntament de Barcelona
Plaça del Rei, s/n
08002 Barcelona
Tel.: 93 256 21 00
Fax: 93 315 09 57
www.museuhistoria.bcn.
cat/quarhis

QUADERNS D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

| BARKENO | BARCINO | BARCINONA |
| BARŠALŪNA | BARCELONA |

quarhis

ÈPOCA II·ANY 2017·NÚM.13·ISSN 1699-793X
184 PÀGINES · BARCELONA

**Ajuntament
de Barcelona**

SUMARI
SUMARIO
SUMMARY
SOMMAIRE

8-9	IN MEMORIAM EN RECORD DE PAU VERRIÉ, HISTORIADOR I ARQUEÒLEG ANNA M. ADROER ALBERTO LÓPEZ MULLOR JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO
12	DE LA MEDITERRÀNIA A L'ATLÀNTIC, VIA BORDIGHERA. A TALL DE PRESENTACIÓ JOAN ROCA I ALBERT
13	EDITORIAL JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO
16-67	LA CERÀMICA SOTA LA LUPA CERÀMICA, TECNOLOGIA I TRANSFERÈNCIES. ELS CENTRES PRODUCTORS DEL PROJECTE <i>TECNOLONIAL</i> MARISOL MADRID I FERNÁNDEZ I CRISTINA FERNÁNDEZ DE MARCOS GARCÍA I CRISTINA P. BARRACHINA I JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO I SERGIO ESCRIBANO-RUIZ I JAVIER G. IÑÁÑEZ I SAMANTHA G. FERRER I ROBERTA DI FEBO I FERNANDO DE AMORES CARREDANO I JAUME BUXEDA I GARRIGÓS
70-89	NOTES I ESTUDIS L'ASSENTAMENT DE LA PLAÇA DE LA GARDUNYA A INICIS DEL II MIL·LENNI: NOVES DADES SOBRE LES OCUPACIONS DE L'EDAT DEL BRONZE INICIAL AL PLA DE BARCELONA ALBERT VELASCO ARTIGURES I NOEMÍ TERRATS JIMÉNEZ I ANNA GÓMEZ BACH I MIQUEL MOLIST MONTAÑA
90-111	NUEVOS DATOS SOBRE LAS PINTURAS DEL AULA O SALA DE RECEPCIÓN DEL OBISPO DEL PRIMER GRUPO EPISCOPALDE BARCELONA, SIGLOS V-VI CARMEN GUIRAL PELEGRÍN I JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO I LÍDIA FONT I PAGÈS
112-135	LOS CONTACTOS COMERCIALES EN BARCELONA A TRAVÉS DE LA CERÁMICA: ORIENTE (SIRIA, EGIPTO E IRÁN) Y EL NORTE DE ÁFRICA, SIGLOS XIII-XV JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO I NÚRIA MIRÓ I ALAIX
138-139	NOTICIARI PROJECTE PREHISTÒRIA AL PLA DE BARCELONA
140-141	PRIMERS PAGESOS/BCN. LA GRAN INNOVACIÓ 7.500 ANYS
142-144	<i>FICTA VITRO LAPIS</i> : LAS IMITACIONES DE PIEDRAS EN VIDRIO EN LA HISPANIA ROMANA
145-146	SOCIAL AND CULTURAL DETERMINANTS OF COMMUNITY WELFARE IN THE WESTERN ROMAN EMPIRE: ANALYSIS AND INTERPRETATION OF VITAMIN D DEFICIENCY
147-148	ARCHAEOLOGICAL AUTOMATIC INTERPRETATION AND DOCUMENTATION OF CERAMICS — ARCHAIDE (693548). AVENÇOS DE LA PRIMERA ANUALITAT
149-151	FRANCISCA PALLARÉS I LA BARCELONA ROMANA. EN RECONeixEMENT D'UNA TRAJECTÒRIA
153-155	BIBLIOGRAFIA PUBLICADA SOBRE ARQUEOLOGIA DE BARCELONA
157-160	TEXTOS EN CATALÀ. SÍNTESI
161-163	TEXTOS EN CASTELLANO. SÍNTEISIS
165-169	ENGLISH TEXT. SUMMARY
171-175	TEXTES EN FRANÇAIS. RÉSUMÉ
177-181	NORMES DE PRESENTACIÓ D'ORIGINALS A QUARHIS

Aquest *Quarhis* té l'aroma d'un temps llarg i profitós. Com diu Isabel Rodà en el seu text, així com hi va haver un abans i un després de les excavacions i els treballs d'Agustí Duran i Sanpere i Josep de C. Serra i Ràfols, també hi ha hagut un abans i un després a l'arqueologia de Barcelona gràcies als contactes amb l'Istituto Internazionale di Studi Liguri de Nino Lamboglia a Bordighera i l'impuls de Francisca Pallarès.

Pallarès va emprendre el 1958 un viatge d'estudi a Bordighera que acabaria per convertir-se en una opció de vida, i que donaria un nou aire a la relació establerta pel professor Lamboglia, des dels inicis de la postguerra, amb l'arqueologia catalana. El gran valedor de la metodologia estratigràfica i de l'aplicació dels coneixements ceràmics a la datació va trobar en Pallarès una col·laboradora excepcional, i Pallarès va eixamplar els ponts amb Barcelona. En conveni amb el Museu de la ciutat, dirigit llavors per Frederic Udina, van resultar decisives, a partir de 1966, les estades a Bordighera de Frederic-Pau Verrié, Anna Maria Adroer, Joaquina Sol... i una jovecíssima Isabel Rodà.

Els aires de la renovació metodològica viatjaven en tren, resseguint el Mare Nostrum. D'aquí va sorgir l'excavació de la plaça de Sant Miquel, acordada en 1967 i cabdal per al coneixement de la seqüència arqueològica de *Barcino* al segle xx. Així ens ho expliquen Rodà i també Adroer, que en el seu escrit d'homenatge a Pau Verrié recorda aquests treballs i els que els seguien, poc després, al baptisteri. De tot plegat fa ara mig segle.

Amb Verrié, sempre jove, vam passar una vetllada inoblidable el dia de l'homenatge a Paquita Pallarès. Fins a la tardor de 2016 en Pau passava sovint pel Museu. Darrerament parlàvem dels projectes per refer la Casa Padellàs i relligar tots els espais patrimonials del Muhba amb un relat vertebrador. Ell, que tant havia lluitat per remodelar i ampliar Padellàs, ho veia amb il·lusió. "Ho voldríem per al 75è aniversari, comptem amb tu, oi?". "Si sóc viu, sí", responia. No hi serà, però el sentirem molt a prop. S'ha acomiadat confiant-nos una part fonamental del seu arxiu. Gràcies, Pau i família.

No són aquests els únics moments estelars pels quals transita la revista. L'escrit de Julia Beltrán en memòria d'Albert López Mullor posa vivament de relleu tot allò que amb ell vam guanyar i que no perdrem malgrat la seva desaparició, després d'una llarga malaltia i treballant fins al darrer moment. Des del Museu hem gaudit del seu saber com a membre fundador del consell de Quarhis. Més enllà d'aquest vincle, el seu mestratge és ben present en la nostra vida pràctica, com diu Beltrán, amb l'aposta per l'arqueologia medieval i amb una arqueologia de l'arquitectura imprescindible en un Museu que s'ocupa de patrimoni urbà: una arqueologia "que s'enfila per les parets".

Entre tots aquests escrits circula molt d'agraïment i la sensació que tot plegat ha valgut i val la pena. Són llegats que perduren i que hores d'ara ajuden a fer el salt de la Mediterrània a l'Atlàntic. El projecte Tecnolonial, que constitueix el nucli central d'aquest número de *Quarhis*, és fonamental per a les recerques històriques del Museu sobre les bases colonials de la capital catalana. Ara fa poc, precisament, vam presentar el documental *L'Havana i Barcelona. Història de dues ciutats, 1739-1936* als museus d'ambdues capitals... De la Mediterrània a l'Atlàntic, via Bordighera, amb Barcelona al mig i amb esperit transdisciplinari!